СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 158. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 11-го липня 1939. No. 158. Jersey City, N. J., Tuesday, July 11, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДОПОМОГОВІ СТРАЙКАРІ ЗА ПОВОРОТ ДО ПРАЦІ

НЮ ЙОРК. — Урядники місцевих відділів Американської Федерації Праці загрозили, що юнія доведе до того, що принаймні 90% робітників на допомогових роботах вийдуть на страйк для протесту проти довжини праці й заплати. Рівночасно вони осуджували тактику полковника Сомервела, місцевого адміністратора допомогових робіт, за його натиск на страйкарів вертатись до праці. Цей у публічній заяві заявив, що Федерації не вдасться поширити страйк, а рівночасно заперечив закиди, що, мовляв, він хоче арештувати страйкарів.

Серед страйкарів уже слідно рух за поворот до праці, коли „Федерація Забезпечення Робітників" у Вашингтоні, що представляє союз місцевих юній допомогових робітників, порадила страйкарам вертатись до праці, щоб не наражатися на відправу з роботи. Ця Федерація каже, що протест уже зробив своє.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗМІНИ ЗАПОМОГОВОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНҐТОН. — Всі більші союзи робітничих юній постановили добиватися зміни федерального закону про допомогу, а особливо постанов про години праці й заплату.

Американська Федерація Праці збирається скликати конференцію в справі цієї кампанії.

ДЕСЯТКИ ЛЮДЕЙ ПАДУТЬ ЖЕРТВОЮ СПЕКИ.

ВАШИНҐТОН. — Новинкарські аґенції обчислили, що до неділі, 9. липня, згинуло цього літа в Злучених Державах від спеки коло пів сотки людей.

Спека навістила велику частину Злучених Держав і Канади.

ДОБАЧУЄ РЕҐІМЕНТАЦІЮ В АНҐЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — У своїм річнім рапорті каже Союз Заграничної Політики, що, приготовляючися до збройної оборони, Анґлія переводить у себе повну реґіментацію своєї господарки.

На основі обчислень цього Союзу, видатки Великої Британії на краєву оборону збільшилися за останніх пять літ упятеро. На саму фльоту вона видає тепер 699 мільйонів долярів річно.

З головства цієї орґанізації зрезиґнував Реймонд Леслі Бюел, що недавно тому видав книжку про Польщу, в котрій писав правдиво про українців; на його місце президентом став ґенерал Френ Крос Меккой. Бюел остався далі членом ради директорів.

СУД ПІДДЕРЖУЄ ОБМЕЖЕННЯ ПІКІТУВАННЯ.

ПОРТЛЕНД (Ореґон). — Суд признав закон цього стейту про обмеження пікітування страйкуючих робітників згідним з конституцією.

На основі цього закону робітники не мають права пікетувати лише тоді фабрику підприємця, як вони мають з нею „законне непорозуміння".

ЧОТИРИ ОСОБИ ЗНАЙШЛИ СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ КРАДІЖ АВТА.

ОБОРН (Месечусетс). — Втікаючи перед стейтовою поліцією, пять людей у краденім авті віхали на скруті в інший автомобіль. На місці згинули дві особи в авті, на котре злодії наїхали, і дві особи в краденім авті. Крім цього в першім авті одна особа вийшла з важким поняченням, а в краденім авті три. Лиш одного з цих останніх не треба було брати до шпиталю; поліція взяла його до арешту.

На думку поліції, злодії не лише що вкрали авто, але й ще вибралися в ньому на якийсь влом, бо мали в авті всякі причандали до влому; до того везли без дозволу зброю.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ПОВЕНИ ДОСЯГАЄ 63.

ДЖЕКСОН (Кентокі). — За урядовими обчисленнями, 63 особи стратили своє життя у виливі гірських потоків минулого тижня.

Уряд побоюється вибуху пошестей і висилає в навіщені околиці лікарів, шпитальні послужниці й медичні припаси.

БУДУТЬ ТАНЦЮВАТИ ЗА ДОЩ.

ҐАЛОП (Ню Мексико). — Індіяни племени зуні терплять від великої спеки. Їх священики зарядили церемоніяльний танець, яким вони сподіваються спровадити для себе дощ.

СТРАТИВ РОБОТУ, ПОКІНЧИВ ЖИТТЯ.

БІКОН (Ню Йорк). — В авті, що стояло при самотній дорозі, знайдено тіло 25-літнього послугача шпиталю; розслід показав, що він затруївся на смерть, удихаючи однокисень вугля, що добувався з його машини, через руру до поливання города, приправлену до авта. Він дістав недавно повідомлення від шпиталю, де він працював, що він уже не буде мати праці.

ПОЖИВНІ ЗНАЧКИ.

Перший покупець з поживними значками в крамниці в Сієтлі, в стейті Вашингтон, де цю новину теж заведено. Кошик з поживою в руках крамничного послугача повний товару, що його дістала жінка за свої сині значки. Товар на прилавку вона купила за рожеві значки.

ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ БУКОВИНИ.

На підставі статистичних даних із 29. XII. 1930 р. Буковина мала на території 10,442 кв. км. 853,524 мешканці. Густота населення була 77.1 мешканця на 1 кв. км., значить, перевищала всі провінції Румунії. В черновецькім повіті було 172.3 мешканця на 1 кв. км.

ЗГОРІЛО 99 БУДИНКІВ.

У Сольці коло Поліци, пов. Олькуш, пожежа спопелила 99 будинків. Слідство виявило, що пожежа повстала від вогню в комині. Вогонь швидко перекидався з будинку на будинок внаслідок страшної бурі. Не помогла рятункова акція 12 пожежних сторожей, ні недалекий став з водою, бо соломою криті дахи причинилися теж у великій мірі до розміру катастрофи. Без даху над головою опинилося 108 родин. Матеріяльні шкоди сягають 200,000 зл.

ЖІНКА ЗГОЛОСИЛАСЯ НА „ЖИВУ ТОРПЕДУ".

ІКЦ подає, що крім ріжних зголошень мужчин на т. зв. „живі торпеди" зголосилася теж одна жінка. Це дочка повстанця з 1863. р., б. бойовичка ПОВ та учасниця боїв у 1920. р.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА НА БУКОВИНІ.

На Буковині, у місцевості Ворнічени вибухла пожежа, яка знищила дослівно цілу місцевість. Вогонь, що його підсичував сильний вітер, обхопив ціле село. Згоріло 260 селянських господарств. Тільки церква залишилася ціла. Шкоди внаслідок пожежі величезні, притому 17 осіб було важко ранених.

755 КМ. НА ГОДИНУ.

З Берліна повідомляють: На летунському майдані в Авґсбурґу устійнили новий летунський рекорд на ловецькому літаку „Меснсершмідт". Цей літак осягнув 755.11 км. на годину. Летуна цього літака, Венделя, іменував шеф летунства, фельдмаршал Ґерінґ, капітаном.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИТАЛЬНІ.

Староство в Ярославі припинило діяльність читальні „Просвіти" в Дмитровичах, ярославського повіту, за те, що читальня стала нібито осередком політичної роботи в селі.

КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНІ... ГУСИ.

Дня 1. травня вилетіла з одного з підміських летовищ ескадра літаків, щоб узяти участь у першотравневій дефіляді у Москві. На висоті 500—800 метрів ескадра стрінулася зо стадом диких гусей. Перестрашені гуси розлетілися на всі боки. Одна гуска пробила целюльоїдову шибу в кабіні команданта Кузьмичева і вдарила його в лице так сильно, що летун зімлів і літак почав швидко падати вдолину. В останній хвилині Кузьмичев прийшов до себе і надлюдськими зусиллями вдалося йому привернути рівновагу літака та щасливо осісти на летовищі.

УКРАЇНЕЦЬ, ПРИВИТАНИЙ КОРОЛЕМ.

Підстаршина Пилип Коновал, наділений підчас війни ордером хреста Вікторії за хоробрість, був особливше відзначений королем, коли монарх привитав його перед будинком парляменту в Отаві підчас перегляду війська. Цю королівську відзначення для нашого земляка опублікувала вся канадійська преса як один із визначніших епізодів підчас королівської гостини. При тому згадано про подвиг п. Коновала, котрий, воюючи у рядах 38-го баталіону канадійського корпусу на західньому фронті, сам один узяв до полону 56 німецьких стрільців. Це, здається, одинокий українець в історії, що був наділений найвищою відзнакою хоробрости, яку має британська імперія для своїх героїв.

Коновал працює в будинку парляменту в Отаві за послугача. Рік тому американський журнал „Ліберті" помістив його життєпис. У життєписі Коновал назвав себе українцем.

ЗАСУДЖУЮТЬ І ВИСЕЛЮЮТЬ СВЯЩЕНИКІВ.

Суд у Станиславові засудив о. Володимира Скоробогатого з Завадки на 6 місяців. — Староство в Долині наказало о. Остапові Стерпюкові покинути Перегінсько і заборонило йому побут у прикордонних повітах. Це вже другий випадок виселення українського священика.

ЗМІНИ В КАРНОМУ КОДЕКСІ В БРАЗИЛІЇ.

Комісія правників у Ріо де Жанейро під проводом міністра Франсіска Кампоса викінчує вже свої праці над проєктом змін у карному кодексі авторства проф. Алканте Машадо.

В розділі про злочин очернення й зневаги введено новий важкий уступ відносно зневаги померлих. В цьому уступі предбачується строгі кари за зневагу померлих словом, письмом або жестом. Родині зневаженого небіжчика прислуговує право процесувати автора зневаги.

ОРИГІНАЛЬНИЙ ЗЛОЧИНЕЦЬ.

В Пернамбуко в містечку Алагоа Гранде осібняк Кордейро дос Сантос всипав до криниці, з якої частина мешканців користала воду, отрую, внаслідок чого пять осіб померли, а 26 опинилися в лічниці.

МАПА КАНАДИ НА ЯЙЦІ.

Кури несуть тепер всілякі яйця: малі і великі, а навіть з двома жовтками. Учені причинили, що кури несуть часом і кольорові яйця. Одначе курка п. Д. Г. Едвардса зо Стайел з Алберті перегнала всі курки в Канаді, бо знесла яйце, що має на шкаралупі майже цілком вірну мапу Канади. Ця мапа є втята на південній стороні ріки св. Лаврентія. Мапу можна дуже легко розпізнати, бо є виняткова вірна.

НОВИЙ СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН ПОДРУЖОЇ ПАРИ.

Перед кількома днями знайшли в Лодзі у трьох мішках почвертоване тіло невідомої жінки. Енерґійне слідство виявило, що вбитою була 80-літня старушка Йосифа Войтчак, яка мешкала при вул. Марисінській ч. 3. Під закидом убивства на грабунковому тлі поліція арештувала її сусідів: 38-літнього Яна Мецлера та його 36-літню жінку Яніну. Арештовані мешкали в сусіднім помешканні біля Войтчакової. Вбили її тому, щоб заволодіти її ощадностями, бо між знайомими вбитої кружляли поголоски, що старушка має при собі більшу скількість грошей. Арештовані сусіди знали про ці поголоски і тому вбили старушку, її тіло почвертували і винесли його в трьох мішках у ріжні частини міста, щоб затерти за собою сліди злочину. Слід додати, що арештовані не вбили старушку з нужди. Ні! Вони мали власну хату, а крім того Мецлер працював як робітник у фабриці Гуральського. Давніше Мецлери мали мясарську крамницю. І дійсно слідство виявило, що арештовані почвертували тіло старушки з вправою різника.

ПОГОЛОСКИ ПРО МАСОВІ АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ

БЕРЛІН. — Американська пресова аґенція подає на підставі німецьких комунікатів, що доходять з Галичини, вісті про надзвичайну чистку серед польської армії. Обіймає вона головно українських резервістів, що їх тепер покликують до військової служби у звязку з напруженою міжнародньою ситуацією і можливістю війни між Польщею і Німеччиною. Подають, що тепер арештували 55,000 таких вислужених жовнірів-українців як таких, до яких не мають довіря, щоб вони схотіли боротися в обороні Польщі.

Вісті про нову „пацифікацію".

Оті масові арешти получені з „карними експедиціями", на чолі яких стоїть ґен. Малиновський. Підчас тих „експедицій" прийшло в ріжних місцевостях до крівавої боротьби з українським населенням, наслідком чого були вбиті також і польські жовніри.

„Чистка" в поліції.

Ті самі джерела доносять далі про чистку в польській поліції. Виходилоб, що і в ній є нельояльні елементи, та що багато з них розстріляно.

Тяжко справдити.

Над пресою в Польщі, зокрема над українською пресою, зависла важка рука польського цензора. І тому відомості про такі справи не мають місця.

ПОЛЬЩА СТОЇТЬ ТВЕРДО ПРИ СВОЇМ.

ВАРШАВА. — Це неправда, що писали ґазети, що Польща здержує Анґлію від дальших гострих заяв у справі Данціґу і Німеччини. Навпаки, Польща вдячна Анґлії, що так ясно заначує справу і недвозначно заявляє, що нарушення теперішнього стану Данціґу насильним способом означає війну, в якій Анґлія і Франція стануть по стороні Польщі.

ПРОТИ „СУДЕТСЬКИХ" МЕТОД.

ЛОНДОН. — Чому саме Анґлія завзялася боронити Данціґу, коли Данціґ є на ділі чисто німецьким містом? На те відповідає анґлійський уряд, що саме на прикладі Данціґу хоче Анґлія показати, що прийшов кінець „судетським" методам Гітлера.

КОЛИ ПРИЙДЕ ДО ВІЙНИ?

ВАРШАВА. — Польща рішена на війну з Німеччиною через Данціґ у таких випадках: прилучення Данціґу до Німеччини, відірвання Данціґу від польських митових управнень, обмеження Польщі в її комунікаційних і почтових правах та в уживанні пристані для своїх цілей.

НА ШЛЯХУ „ДРУЖБИ" З ЛИТВОЮ.

ВАРШАВА. — Польські ґазети розписуються широко про прогульку литовських журналістів до Польщі. Також заповідають приїзд другої прогульки, влаштованої литовськими письменниками. У звязку нової „польсько-литовської" приязні подають, що польський уряд навіть погодивсь на те, щоб дати литовській меншині — дві середні школи з литовською викладовою мовою.

НЕ ДОПУСТИЛИ СОВЕТІВ.

ЦЮРІХ (Швайцарія). — Завдяки рішучій поставі делеґації Американської Федерації Праці перепав 46 голосами проти 37 внесок на допущення Профінтерна до Міжнародньої Федерації Праці. Внесок щоб допустити поставили анґлійські й норвезькі делеґати, до яких прилучились французькі й мексиканські делеґати. Також одобрено рішення головного уряду Міжнародньої Федерації Праці, щоб перервати дальші переговори з Советами. Зїзд осудив гостро заборчу політику Німеччини й Італії.

ДАЛІ В ДОВІРЮ ДО ГІТЛЕРА.

ДАНЦІҐ. — Провідник данціґських націстів Фестер запевнив десятки тисяч вічуючих мешканців Данціґу, що „ґеній Фірера" приверну Німеччині міліони німців, тож він приверне також Німеччині й Данціґ. Те, що Польща побудувала в сусідстві нову пристань, Ґдиню, рішило про конечність політичної злуки Данціґу з Німеччиною. Далі Фестер візвав присутних, щоб „нищили польські впливи, де тільки можуть".

НАД РІКОЮ ХАЛКОЮ ВЕДУТЬСЯ ДАЛІ БОЇ.

ШАНГАЙ. — Відомості з Монголії вказують на те, що там далі йде завзята боротьба. Японці подають, що розгромили советсько-монгольські війська, а советські комунікати пишуть про советські перемоги. А що ситуація там поважна, то видно з того, що над рікою Халкою готується до остаточного бою японський „корпус самогубців".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в п'ятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛОВІТЬ ЗЛОДІЯ...

На злодію шапка горить. Таке можемо сказати про американських комуністів, а зокрема про українських большевиків, що то, вбравшись у демократичну тоґу, ніби боронять демократію, денунціюючи тих, що не є з ними, як націстів і фашистів, ворогів демократичної Америки. Як бачимо, то ті, що постійно демократію розбивали, де тільки могли, що й тут в Америці підкопували на всі лади демократичні інституції, включно до робітничих юній, намагаються тепер усіми силами виявляти себе анґелами-хоронителями демократії, а зокрема американської. Як це розуміти? Та не інакше, а так, що большевики взялися за методу старого злодія, що хоче відвернути увагу загалу від свого злодійського ремесла тим, що вказує на кого іншого, що ніби краде. Навіть тут наші большевицькі ступайки задурні, щоб могли здобутись на якусь свою власну думку. Тому і в цьому випадку йдуть сліпо за приказами з Москви і ревно виконують свою песячу і донощицьку службу, представляючи український визвольний рух фашистівським, а тих, що тут в Америці допомагають орґанізувати допомогу визвольним змаганням українського народу в Европі, аґентами Гітлера, а тимсамим і ворогами демократії й Америки. Усі ті большевицькі донощики так ревно працюють над нищенням українського націоналістичного руху в Америці, і то ніби тільки в імя добра демократії, що здавалосяб, що американський уряд повинен би їм дати за те найбільше відзначення.

Та в тому самому часі, коли це діється, там у Вашинґтоні мали американські представники нагоду послухати від бувшого комуніста-мурина дещо таке, що кидає інше світло на комуністичних оборонців американської демократії. Там почуто, як то Москва забирає навіть з Америки тих, що виховані тут в американськім демократичнім дусі і в любові й привязанню до американських установ, щоб їх на курсах у Москві вивчити, як треба валити ті американські демократичні установи і як треба розкладати силу американської армії й фльоти, що то призначена боронити Америку. Добре, що хоч тепер американці почули про це в конґресі, бо ми, українці, знаємо віддавна про ті штучки Москви. Знає їх добре вже й широкий світ, бо переконався на власні очі, як то Москва рятувала демократію в Еспанії, між іншим і при помочі таких еспанців, що подібні до того американського мурина, що його забрали звідси до Москви, щоб його там вивчити, як має нищити американську демократію. Очевидно, що це все добре відоме американським комуністам. Ось тому то вони тепер так верещать про „ворогів демократії". Тому так завзято видумують тих ворогів. Бо хочуть тим способом відвернути увагу від своєї злочинної роботи, якою ввесь час торували шлях червоній диктатурі в Америці.

ЩЕ ДО ПРОБЛЄМИ ЧОРНОГО МОРЯ

Проблема Чорного моря мабуть входить на порядок дня европейської політики. І самостійно, в звязку з занепадом Росії і як частина Середземноморської проблеми. Претендентів на Чорне море і на чорноморське побережжя — багато. Від ряду літ про вихід до Чорного моря заговорила й польська преса. Цікаво глянути оком назад в історію, щоб відповісти на питання, наскільки історично оправдані ці польські претенсії.

Отже в рр. 1448—1492 Чорне море почало висвободжуватися зпід впливів ґенуезців і венеційців, що мали свої факторії на його берегах і провадили жваву торговлю цим морем. Місце тих народів займає Туреччина. Тоді то польський король Казимир ягайлончик спрямовує свій зір у бік Чорного моря. В той час молдавський господар, загрожений турками, признав над собою зверхність Польщі. Отже Казимир задумав помогти свому васальові і рівночасно зайняти Акерман і Кілію на чорноморськім побережжі. Післав туди військо, але... військо не дійшло до Акерману, лише звернулося на Поділля проти татар, що вдерлися туди. З турками був заключений мир і Польща залишила свої чорноморські і навіть молдавські пляни... До цієї думки вернувся другий король, Ян Альбрехт, і знов пішов походом у 1497 р. на Акерман і Кілію, але й він замісць війни з турками вплутавсь у війну з молдавським господарем і був розбитий в буковинських лісах. Пляни обох ягайлонів заломилися цілком. А Жигмунт старий (1506—1548) за всяку ціну намагався жити в мирі з турками. І тому договором з 1525 р. вирікся перед Туреччиною всяких претенсій щодо Чорного моря. Конкурувати з турецькою фльотою на Чорнім морі не були польські королі в стані. Зате цього доконали відважні козаки, і то лише на своїх чайках.

За Стефана Баторія і Яна Собєського (часи 1576—1696) чорноморською проблємою Польща цікавилася лише вряди годи і неповажно. Правда, по відсічі Відня плянувався загальний похід проти турків, але все це лишилося в плянах, на папері. Таксамо і чорноморські пляни короля Володислава IV-го. Коли в цих часах Польща і думала про якесь море, то скоріше вже про Балтійське, а й то не дуже. Про Чорне море дуже слабо. Навпаки, коли на власну руку це море хотіло увільнити від турків або взагалі забезпечити їзду по нім, номінально від Польщі залежні запорожці, Варшава для святого спокою їх не підтримувала. Навпаки, на жадання султанів безнастанно упоминала козаків не запускатися чайками на Чорне море, не воювати за нього з Туреччиною, не псути приятельських відносин Польщі з султаном...

Два мирні договори Польщі з Туреччиною в 1577 і в 1699 роках тільки давали право плавати польським торговельним кораблям по Чорному морі, але те право ніколи не було використане. Захотіли його використувати лише за короля Станислава Авґуста по першім поділі Польщі, коли то за дозволом Росії і під російським прапором деякі торговельні польські кораблі перепливали Дарданелі. Але це був уже кінець незалежного існування історичної Польщі.

В тих історичних часах, починаючи від Київської держави, а дальше — через козацтво — єдиною потугою, яка активно прямувала, хоч як мало мала засобів до того, стати твердою ногою на Чорнім морі та на його берегах, були українська князівська держава й українські козаки. Історична Польща властиво ніколи за посідання Чорного моря не воювала і ніколи претенсій на його береги не підносила. „Від моря до моря" — це бойовий клич, але не дійсність. У дійсності було інакше...

Цих кілька історичних згадок варт собі пригадати, щоб оцінити претенсії деяких держав на чорноморське побережжя. Боротьба за це побережжя скоріше чи пізніше вибухне. Але вестимуть її ті, які дійсно мають життєві інтереси на тім морі, а в першій лінії українці, для яких Чорне море є передусім „наше море", „маре нострo", без якого не може існувати ні українська держава, ні український нарід.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. С., Бофало, Н. Й. — Відозва буде поміщена. Про такі справи, як пікніки, треба подавати в оголошеннях.

Націоналіст, Нюарк, Н. Дж. — Цитат, який Ви чули на зїзді ОДВУ, був узятий з часопису „Канадійський Фармер" (з 28. червня 1939). Цей часопис помістив звіт про виклад проф. Н. Григорієва у Вінніпеґу. У тім звіті зазначено, що „проф. Григоріїв є соціяліст-революціонер". І сказано між іншим таке: „В Лондоні, казав він (себто проф. Григоріїв. — (Зам. „Свободи")) найбільше заслуг для пропаґанди української справи положив Володимир Коростовець, нащадок старого українського роду, який до війни був російським амбасадором у Китаю. Він у Лондоні має дуже сильні звязки, особливо між аристократами. Володимир Коростовець, говорив проф. Григоріїв, є гетьманцем і пропаґує в Лондоні гетьманську Україну". Вже є дальше число „Канадійського Фармера" і ніде не видно, щоб проф. Григоріїв заперечив те, що тут наведено. А про ролю Коростовця в Лондоні, зокрема про судові процеси і скандали, звязані з його акцією, могли Ви довідатися з тих матеріялів, які були свого часу друковані в „Свободі".

Е. Онацький, (Рим).

АМБІТНІСТЬ

В згаданій уже вище книзі Монтеґаци „Ля Фізіольоґія дель піачере" ми знаходимо прегарні рядки, присвячені порівнянню між людиною слави і звичайним амбітником, або честолюбцем:

„Людина слави намагається осягнути несмертельність і вимірює власну велич, а не мізерію інших, тим часом, як звичайний амбітник намагається перш за все перевищити інших, незалежно від того, чи ті інші вівці чи льви... Людина, пожадлива слави, шукає правди і задовольняється тільки тією нагородою, яку вважає за заслужену, тим часом, як звичайний амбітник користується всякими пристрастями, великими й маленькими, всякими забобонами й пересудами, навіть підлістю, щоб тільки піднестися догори, і не звертає жадної уваги на те, чи трон, на якому пишається, стоїть на багні, чи на мармуровій підвалині... Славою можна втішатись і в тиші та самітності звичайної робітні, тим часом, як для звичайного амбітника необхідні втіхи, що походять із виру галасливої діяльности".

Але найголовніша й принципова ріжниця між людиною слави й звичайним амбітником полягає, на мою думку, в тому, що тим часом, як людина слави, зміряючи до несмертельности, зовсім не піклується про так званий тимчасовий „успіх", що, звязаний з певними **матеріяльними** умовинами життя, міг би звязати творчу діяльність ґенія, а навпаки, в незломному пошукуванні правди, готова на всі можливі жертви, не виключаючи найвищої — власним життям, звичайний амбітник ставить метою свого життя не правду, а певний матеріяльний успіх. І в цьому відношенні згаданий уже нами Монтеґаца зазначає цілком правдиво, що: „Амбітник робить добро, коли це йому **вигідно**, але дуже рідко це добро можна йому записати на карб, як заслугу. Звичайно амбітника опановує ніби якась одна манія, якась одна воля, і все інше, поза нею, це тільки знаряддя для осягнення мети. Він може бути одночасно еґоїстом і великодушником, вірним свойому слову і віроломником, забобонною людиною і скептиком, катом і доброчинцем. Якщо такий амбітник часто осягає високе становище в суспільстві, не довершивши жадного злочину, то в тому нема ніякої його заслуги, а заслуга хіба тільки громадської думки, що, підносячи його догори, наказала йму добре поводитися. В усякому разі розмовна мова, що часто виступає як незаперечний суддя, визначає амбітність, як невтральну пристрасть, що знаходиться поміж межами добра і зла, і що завжди потребує прикметника, для визначення її справжньої моральної вартости. І тому ми говоримо про „шляхотну амбітність" і „злочинну амбітність". (ст. 138).

Зрештою вже Тома Аквінський казав: „Честолюбство — добра річ, але при умові, щоб воно мало за принцип — милосердя, а славу Бога та добро ближнього за ціль".

Третю — найнижчу — форму амбітности ми знаходимо в марнославності, в погоні за дешевою популярністю, що навіть не ставить собі ніякої конкретної мети для осягнення, а задовольняється всяким випадковим дарунком з неба, всяким найбільш заялозеним компліментом. Марнославці не мають ніяких намірів щодо будучности; вони хотять негайного успіху, а коли не можуть його осягнути, задовольняються навіть його тінню, звичайною ілюзією. Дрібний марнославець почуває себе щасливим і поспішає поділитися цим своїм щастям із усіми своїми близькими, коли наприклад зустрічає своє імя в часописі... навіть тільки, як якогось учасника (глядача) на якомусь святі; як власника презлющої собаки, що покусала прочанина; як власника годинника, викраденого десь у трамваї. Марнославець не має ніякої цікавости до долі будучих поколінь, що не матимуть ніякої цікавости ані до його собаки, ані навіть до вкраденого годинника, але зате з великою цікавістю поставиться до кожного, хто похвалить його нові черевики, або його новий спосіб завязувати краватку, або захопиться його горішньою (якщо тенор) або нижньою (якщо бас) нотою. В свойому хоробливому бажанні викликати увагу до себе марнославці здатні хвалитися навіть такими „прикметами", що звичайно приймаються за найнеприємніші хиби, щоб тільки ця хиба була не така, „як в інших". Недавно в французькому „Лє Тем" ми читали таку заввагу з приводу одного такого марнославця: „Досі люди вважали, що для зрадженого чоловіка найкращий спосіб моральної оборони вбрати на себе маску байдужности, але ніяк не чванитися своїми рогами, не кричати про них по всіх заулках, не фотоґрафуватися в якості „роґатого" по всіх часописах! Ні, світ збожеволів!"

Автор цієї завваги трохи перебільшив, говорячи про божевілля, але нема сумніву, що в марнославності є значна доля хворобливости, що виявляється в надмірному зацікавленні власною особою. Нема сумніву, що в кожній здоровій людині є також своя доля марнославности, що походить із тих прадавніх часів, коли перша жінка (чи перший чоловік) прикрасила (чи прикрасив) себе перами, чи яким шматком ганчірки, щоб зробити приємне враження на свого любовного товариша і викликати в нього слова захоплення. І в цьому чині (як і в усіх інших цього роду, що повторювались і продовжують повторювання впродовж тисячеліть) не тільки нема нічого нездорового, а навпаки, в ньому виявляється непереможна воля роду продовжувати себе безконечно, але зачасто зустрічається збочення цього первісного інстинкту, що виявляється особливо яскраво в істериків, які не можуть стерпіти, щоб інші проходили повз них, не звертаючи на них жадної уваги. Заняті своїм непомірно роздутим „я", вони не цікавляться ніякими громадськими справами, що не звязані безпосередньо з їхньою дорогоцінною особою, і намагаються всіляко зробитися такимиж важливими й „інтересними" для інших людей, якими видаються самі для себе. Засобом для цього служить між іншим вигадування історій, у яких марнославець відограє важливу ролю. Звідти походять ті пригоди, що завдають чимало клопоту поліції і часописам. На марнославця нападають невідомі люди, грабують і бють його, відвозять у потаємне місце і там кидають напів-мертвого. Він насилу добирається до поліції, оповідає там траґічну історію, показує свої рани; а потім виявляється, що історію вигадано від початку до кінця, і рани він сам поробив, щоби притягти на себе громадську увагу.

В інших випадках на марнославця нападає непереможне бажання бути „оригінальним", вдягатися не так, як інші, і поводитися не так, як інші. Коли на цьому ґрунті вибухають скандали, марнославець почуває себе цілком задоволеним. Найнебезпечнішим типом марнославця був Герострат, що спалив в Евфезі славний храм Діяни.

(Кінець).

У війську.

Рекрути розбирають карабіни, між ними й один жид, Йойна. Він мельдує капралеві:

— Пане капраль, я потребую щось замельдувати!

— Що таке?

— Мельдую, що в люфі від той карабін є діра. Щоби потім хто не казав, що то я зробив.

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО і ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(5)

В Україні.

Аж ось 1843 р. вибирається за своїми думами і сам Шевченко в Україну. Покинув він Україну як 15-літній, обдертий, замурзаний панський слуга, а вертався як зрілий мужчина з високим чолом, глибоко осадженими, темно сивими очима, невеликими устами, буйною, на лівий бік зачесаною чуприною, старанно виголений і вдягнений, з хусткою, по модному під ковніром повязаною. І в плащі, за який заплатив аж 100 карбованців.

Тому 14 років не звертав на нього в Україні ніхто ніякої уваги. А тепер, як тільки вступив на українську землю, зачали запрошувати його в гості до панських, а навіть князівських палат.

Таким способом гостював Шевченко кількома наворотами і в домі князя М. Репніна, бувшого київського ґенерал-ґубернатора, попалого в царську неласку за свої ліберальні погляди.

Княжна Репіна.

У тім княжім дворі стрінувся 29-літній Тарас Шевченко з 35-літньою княжною, високоосвіченою і благородною Варварою Репнін, людиною, що виросла в багатстві й розкошах, яку описує один з її знайомих, Петро Селецький, як загонисту, енерґійну, з живими очима, добру, дотепну, милу і любу, котра „була провидінням бідних і нещасливих".

Шевченко зробив на Репніних відразу дуже гарне враження. Вже першого дня побуту він співав у них українські пісні, а княжна Репніна, згадуючи про цей спів, казала, що „мягкий, пронизаний сумом голос Шевченка поневолі переймав наскрізь душу".

Першу свою стрічу з Шевченком описала княжна по французьки, в листі до свого духового батька, швайцарця Шарля Ейнара. Описуючи життя Шевченка, подає, що він походить з кріпацького роду, але що значить бути „кріпаком" — цього, пише княжна, швайцарець, син вільної країни, зрозуміти не може.

Шевченко, недавній кріпак, став незабаром у Репніних і в інших панських дворах, де йому доводилося бувати, першою фіґурою. Дами тільки й говорили, що про нього. Одні, бо це виглядало модним, а другі з жіночої кокетерії. Та княжна Варвара гляділа на нього іншими очима. Ось як описує вона переживання, коли вслухувалася, як Шевченко читає свою поему „Сліпа":

„І ось він починає читати. О, колиб я могла передати вам усе, що я пережила в часі цього читання! Які почування, які думки, яка краса, який чар і який біль! Моє обличчя було все мокре від сліз і це було щастям, бо я мусіла би була кричати, колиб моє хвилювання не знайшло цього виходу для себе; я відчувала болісний біль у грудях. Після читання я не сказала нічого. Ви знаєте, що при всій моїй балакучости я трачу від хвилювання здатність говорити. І яка мягка, чаруюча маніра читати! Це була захоплива музика, що співала мельодійні вірші нашою гарною мовою, здатною все висловити".

Як Шевченко зрушив княжну своєю особою і тим читанням, видно по тім, що вона пише далі:

„Перед сном я так гаряче молилася, я так пристрасно любила ввесь світ, я була така добра; боюся, навіть ліпша, ніж я є в дійсності".

Та, з другого боку, вона хвилюється. Завважує, що Шевченко зачинає звертати більшу увагу на гарну, але кокетливу і пусту її подругу — Ґлафиру. І це шарпає її нерви. Вона бажає йому добра, бажає сама зробити йому добро, але разом з тим відчуває заздрість. Все те описане в оповіданні княжни, в якім криються під іменами Березовського — Шевченко, Віри — княжна Варвара Репнін, а Софії — Ґлафира.

Ось баль у княжім дворі. Все крутиться, рябо перемішується. Мужчини виглядають утомлені й знуджені. Дами говорять про все, а тільки не про те, що їх дійсно займає. В ту нудну атмосферу входить життя. Зявляється Березовський. Загальне голосне „а" зустріло усміхненого молодого чоловіка, а він „одному кланяється, другому відповідає поклоном, одному стискає руку, до іншого всміхається. „Віра танцює, але, крутячись вальса, тільки сповидно належить до тих, що веселяться. Сіли до столу. Березовський нахилився до Софії і щось їй шепнув. Вона „почервоніла й, усміхаючись, відповіла, що поети привикли говорити приємності, на що Віра глумливо відповіла, що, на щастя, є поети, котрі не понижають свого таланту до таких небилиць, лишаючи подібне заняття сальоновим чепурунам". Та це не помагає, бо інша красуня, Ольга, та пугар шампанського втягають Березовського далі в пусту розмову, яка Віру то журила то обурювала, бо вона пізнала, що він „може бути великим, і всіми силами душі хотіла, щоб він завсіди й у всім був великим". Бо він був поетом у всім значінні цього слова, бо: „він своїми віршами перемагав усіх; він витискав із очей тих, що його слухали, сльози розчулення та спочування; він настроюював душі на високий діяпазон своєї захопливої ліри; він поривав за собою старих і молодих, холодних і палких. Читаючи свої дивні твори, він робився чаруючим, його музикальний голос переливав у серця слухачів усі глибокі почування, що тоді панували над ним. Він був наділений більш ніж талантом: йому був даний ґеній, і його чула й добра душа настроювали його сопілку на високе і святе".

„Його не можна було не любити", каже Віра, і як „молила вона Бога, що наділив Ґенієм її улюбленого поета, щоб Він поміг йому осягнути високу ціль, призначену для нього, щоб Він осяяв і промінями слави і промінями щастя земний шлях її улюбленця, а його вона прохала тільки вірити в її безумовну дружбу".

Березовський знав про почування Віри до нього і так „був певний у непохитності її почувань, що зо свого боку не докладав жадних старань, щоб їх пестити і піддержувати". А це заносило холодом і боліло княжну. І то боліло тим більше, бо вона чує, як її знайомий сміється з залицянь Березовського до Софії й каже, що вона — графиня, гарна, багата, а „він, що в нім?" Віра не може цього стерпіти і з натиском відповідає, що Софія справді ґрафиня, але не варта того кріпака, бо він „ґеній, доброта, висока душа, він увесь поезія".

Так і гляділа Віра на Березовського. Вона його любила щиро „не тільки як чоловіка розумного, доброго, з палкою душею, котрий привязав її до себе довірям, але і як промінь слави її рідного краю". Вона не хотіла бачити його в товаристві пустої молоді, що запивалася, ні в товаристві пустих, кокетливих жінок, бож він такий принадний, коли „сяє ґеній на його високім відкритім чолі". Вона хотіла бачити його завжди як „ясний вогонь горить в його очах", бо тоді він щиро розумний" і „чарівно добрий".

„Побачивши його раз великим", пише княжна на іншім місці, „я хотіла завсіди бачити його великим; я хотіла, щоб він був незмінно святим і осяяним, щоб він ширив правду силою свого незрівняного таланту, — і хотіла, щоб це сталося через мене".

І яка це була для неї радість, коли запитала раз Шевченка, чи він уміє розмовляти з ангелами. А він сів і написав по російськи чудовий вірш про доброго ангела, присвячений княжній. Це тоді вона вже не могла здержатись і схопилась і поцілувала Шевченка в чоло. І про все те матері розповіла — з винятком одного тільки — поцілунку!

(Далі буде).

Джерело багатства.

— Самоходи збагатили мойого стрийка.

— Певно був він великим фабрикантом самоходів?

— О, ні! Він був лікарем хірургом.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО „СВОБОДУ".

Від якогось часу завважуємо, що читачі „Свободи" висказують свої думки про те, як редагувати часопис, що їм подобається читати, а що ні.

Мені здається, що коли говорити про „Свободу", то треба завжди мати на увазі добро У. Н. Союзу і його членів, бо так складаються відносини, що члени цієї організації обовязані передплачувати цей часопис. Я на це не нарікаю як член У. Н. Союзу. Борони Боже! Ні також не маю нічого противного проти „Свободи". Я тільки хотів би тим звернути увагу ріжним фанатикам, щоб вони зрозуміли, що „Свобода" повинна таки рахуватися з тим, що ми маємо членів з всілякими поглядами. І в тому є її дуже тяжке положення.

Ніхто не заперечить, що „Свобода" є заслуженим часописом для нашого народу не тільки тут в Америці, але й в Европі. Вона вдержала себе і наш нарід в Америці при українським національнім дусі. Тим вона набула великої практики. І вже з того боку тяжко її поучувати, як її редагувати. Що їй треба, то, на мою думку, того, щоби були між нами такі люди, щоб уміли до неї щось відповідне дописувати, а таких є дуже мало.

Живу в Ню Йорку 10 років. Не знаю, чи за той час я оминув 10 чисел „Свободи" і їх не читав. І мені часами дещо не злюбилось. Але чи це важне? Думаю, що найважніше для читача, щоб він відчував повагу до газети, щоб він числився з її голосом, щоб він уважав її за провідницю нашої іміграції. А це дуже важне, щоб „Свобода" такою не тільки була, але і такою осталась. Ось про це останнє треба нам дбати. Часи зміняються. Наші люди також. Іміграція не дістає нових сил з краю. Хтож то буде незабаром читати ту українську газету в Америці? Хто буде в наших організаціях? Ось це те найважніше, про що ми повинні думати, коли забираємо голос про „Свободу". Незабаром прийде час, що навіть не буде кому і кого лаяти, бо старі відійдуть на вічний спочинок, а інші будуть так перемучені життям, що буде тяжко вдержати їх при цікавості до всього того, що діється з українським життям в Америці. Ось тому треба тепер у наших часописах класти найбільшу вагу на те, щоб скріпити те, що посідаємо, щоб наш нарід обєднати, а в першу чергу, щоб обєднати наші великі організації. Бо наші завдання дуже великі. А виконаємо їх тільки спільними силами. Ось тому треба також знищити всяку „отаманію", бо це найбільший ворог нашого обєднання в Америці.

В. Хоміцький,
член 361 від. У. Н. С.

Досвідчена.

— Можеб ви мені, отче дали негайно шлюб, бо мій наречений умирає в лічниці.

—Алеж це не можна!

— Чому не можна? Я вже кілька разів так робила...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРІДЖ, ПА.

В річницю смерти полк. Е. Коновальця.

Заходом місцевого 36-го відділу Організації Державного Відродження України відбулася в неділю, 25. червня ц. р., в місцевій вищій школі святочна академія по покійному полк. Евгенові Коновальцеві. Свято відкрив предсідник місцевого відділу ОДВУ, Петро Андрусишин, заявивши, що суть свята це віддання пошани великому синові України, що віддав своє життя за свій нарід. Підкресли, що дух полк. Коновальця і його ідея остануться між нами назавжди. Потім під жалібні звуки трембіти, на котрі пригравав Богдан Лисак, представниці Українського Золотого Хреста ОДВУ з Савт Сайд, Питсбургі й Мекіз Ракс вирушили жалібним походом до памятної могили, котра була прекрасно уладжена на сцені, прикрашена живими цвітами. Членниці Золотого Хреста зложили вінок на могилу, а при зложенні вінка пані Онишкова віддеклямувала вірш про поляглих героїв. Ці два відділи З. Х. повинні бути прикладом для решти українського жіноцтва в околиці. Членицею та їхньою предсідницею була покійна щира патріотка, пані Марія Хандога. По тій церемонії виходить на сцену хор з Мекіз Ракс, під управою о. Сенети. Хор зложений з молоді, відспівав стрілецькі і народні пісні. По співі пізнати, що о. Сенета хор добре підготовив.

Сольо панночки Папінчак вийшло чудово, як також акомпаніямент п. Сушинського був знаменитий. Святочний реферат виголосив о. Степан Мусійчук, якого присутні щиро привитали. В своїй патріотичній промові о. Мусійчук розказав про життя і діяльність покійного полк. Коновальця. Промова була така зворушлива, що розігріла серця присутніх і їхні лиця вкривалися сльозами. Гарно виявзались молоді донечки адвоката і пані Онишків, чаруючи присутніх своїм милими голосами. Адв. Василь Онишків закликав у своїй промові український загал до завзятішої праці на національному полі та заявив, що одинокий шлях це той, яким ішов полк. Евген Коновалець! Молода українка Марта Сухій вдало віддеклямувала поезію, а молодий Михайло Гудзеляк виголосив гарний реферат. Далі о. Коцан зясував коротко суть українського визвольного руху. Кінцеве слово виголосив гром. Михайло Скрабут. Свято-академія відбулась у взірцевім порядку, хоч було багато перешкод. Навіть були такі, і то свої, що голосили, що це комуністи влаштовують свято! Були такі вихованці соціялістичної ідеї на дітроїтському смітнику, що заказували чесним українцям брати участь в академії. На заклик адвоката В. Онишкова присутні зложили на визвольну боротьбу $36.82. Розходи виносили $10.70. Осталось до вислання $26.12. Збіркою занялися членниці Золотого Хреста: пані Коцан, Петринюк, Набережна і Савчин.

Зложили жертву по $1: В. Онишків, І. Сушинський, Й. Литвин, о. Д. Сенета, о. С. Мусійчук, о. І. Коцан, П. Левицький, П. Андрусишин, А. Хлиста, Н. Жук, П. Мисько, І. Стоткан, Д. Скрабут, І. Сушинський мол., М. Скрабут, по 50 ц.: М. Фук, Шиф, Я. Лисяк, Катерина Галабан, Анна Набережна, Т. Грицик, І. Бахтій, Марія Коцан, Анна Осух, Катерина Сабат, Софія Ковальчук, Й. Бончак, М. Лиско, Г. Лазар; по 25 ц.: І. Бобак, Катерина Міланович, Д. Дзюбан, І. Амела, Марія Ханьвич, А. Кошович, Анастасія Галабан, Анастасія Гіза, В. Кміт, І. Сухий, Петринюк, Савчик, Марія Лишинська, Анна Качмар, Юстина Дорош, Анна Сачак, Стела Смугала, Д. Батіг, Т. Гусак, Текля Батіг, Анна Гусак, Марія Госон, Катерина Шалюга, М. Сторошак, Л. Савчин, І. Кітик, Д. Галабан, Д. Федчик, Д. Гудзеляк, М. Грицак, М. Хома, Теодосія Вархоляк; дрібними $6.82. Разом $36.82.

Дмитро Скрабут.

М. Костишин.

НЕ ПИТАЙ!

Не питай, чого сумую,
Ран болючих не дразни,
Про цю земленьку святую,
Де зруйновані дани,
Будяками засівають
Поневолений наш край,
Круки крячучи, літають.
Чогож, чогож!? Не питай!
Чом ворожать чорні хмари,
Не питай болючих мрій,
Що блукають, як примари,
Рвуться в світ, як буревій,
Що вгинає сильні дуби;
Хоч в руїнах рідний край,
Там народ стискає зуби.
Чого жде він? Не питай!
Бо від болю душа рветься,
Що безправство на верху,
Відгуками в світ несеться,
Нарід в рабстві, без даху,
В кровавих жертвах кладе труди,
За свободу, за свій край.
Як це пекло перебуде?
О, не згадуй, не питай!
Дай спокою хоч хвилину,
У свобідній чужині
Помолитись за Вкраїну,
Бо так суджено мені:
Тут з недолею бродити,
Дорожити рідний край:
А є голову склонити?
О, не згадуй, не питай!

ФАБРИКА БОЖЕВІЛЬНИХ.

Ріодежанейрська преса живо коментує вислану на руки мін. Густава Капанема петицію поважного числа лікарів, в якій вони домагаються заборони радіової пропаганди доктрин спіритизму. Спіритистичні інституції — кажуть вони — це ніщо інше, як звичайні собі фабрики божевільних, і обвязком уряду положити кінець їх шкідливій діяльності. Преса поділилася на два табори, а котрий з них виграє, це побачимо.

В ЧИЇХ РУКАХ СПОЧИВАЄ ТОРГОВЛЯ В ПОЛЬЩІ?

В останнім числі „Статистичних Відомосцей" подані дані, що відповідають на питання, в чиїх руках знаходиться торговля в Польщі. Ці дані спираються на списах купців, які викупили в 1938 р. промислові свідоцтва. Виявляється, що в Польщі є 221,193 жидів-купців, що дає 47 прц. загальної скількости купців. Купців католиків є 192,420, значить 41 прц., 24,388 купців-магометан, караїмів та інших віроісповідань (5.2. пр.), 11,352 купців-лютеран, 9,643 православних (2.1 прц.) і 9,778 греко-католиків (1.2 прц.). Польські часописи звертають тепер на те увагу, що 15—20 літ тому в жидівських руках знаходилося приблизно 60 прц. торговельних підприємств. Тепер ця цифра впала до 47 прц. Таким чином жиди є далі найсильнішою групою, одначе вже не творять більшости серед купецтва в Польщі. В поморськім воєвідстві вони творять 11 пр., на Поліссі 65 прц., на Волині 67 прц. У тих двох останніх воєвідствах скількість православних купців перевищає число купців-католиків, як теж у станиславівськім та тернопільськім воєвідстві скількість купців греко-католиків перевищає відсоток купців римокатоликів.

ЗРІСТ АНТИСЕМІТИЗМУ В СССР.

У комсомольській організації в СССР стверджено сильний зріст антисемітизму, зокрема в Сов. Україні. У вінницькій окрузі комсомольці просто усувають жидів зо своєї організації. Місцева „Більшевицька Правда" повела гостру акцію проти жидів, обвинувачуючи їх за протипартійне становище до історії комуністичної партії. Зріст антисемітизму викликав велику тривогу у провідників комуністичної партії, бо в останньому часі невідомі напасники вбють жидів-комсомольців і напасників не вдається викрити.

Добрий лікар.

Пацієнт (нарікаючи): Я вже десять літ лікуюсь у вас, пане докторе!

Лікар (вдоволено): Бачите, і ще живете!

НОВІТНІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ПІСТРЯКОМ

В боротьбі з грізною новотворою недугою пістряком (раком) пробували лікарі вже віддавна ріжних метод лікування. Аж до кінця минулого століття воно полягало здебільша на операціях недужих, що зголошувалися до поради і в яких розпізнавали пістряка. Операція була тоді единим способом, що давав деякі виглядй вилікування. Крім. пістряків уразу („матиці") ледви третина чи четвертина пістряків надавалися до операції, а зможіж тої частини тільки у 30 процент недужі зовсім видздоровлювали.

Великим поступом у боротьбі з тим лихим новотвором, що нищить органи тіла людини, був рад. Насвітлювання пістрякових гудзів його цілющими проміннями давало часто незвичайні висліди. Зчасом повстала співпраця двох тих метод насвітлювання з операцією і вона часто дає найліпші висліди. Досвідчені лікарі кажуть, що осягнені тим способом добрі висліди є такі значні, що ледве чи можна вже винайти щось краще.

Тимчасом всеж іще навіть нині більше ніж половина жінок, що мають пістряка уразу, гине передчасно і причиною цього сумного явища є те, що великий процент жінок зголошується за пізно до лікування.

На це звернув увагу вже у 1890 р. директор гінекольогічної клініки університету в Берліні, Вінтер. Він зваобсервував, що майже дві третини жінок, що недужають на пістряка уразу, зголошувалися запізно до лікування. Головними причинами цього був часто фальшивий сором жінок перед лікарськими оглядинами, непрослідження хвороба лікарем, а часто і вплив деяких осіб з рідні чи знайомих, що відраджували жінці операції. Пізнавши ці причини, Вінтер станув до боротьби проти цієї загрозливої недуги. Завдяки вмілій пропаганді серед лікарів і жінок зменшився значно відсоток випадків, що зголошувалися запізно до операції.

Часто буває, що дана особа звертається до лікаря щойно тоді, коли виступають хворобові прояви, а лікар стверджує, що тоді вже на операцію запізно. Буває це часто без вини хворої особи. Тому німецькі лікарі пропонують, щоб для запобігання пістрякової хороби жінки піддавалися раз на рік лікарським оглядинам, бо головно жінки наражені на цю хворобу, що так часто проявляється в їх родних органах.

Далі жінкам, що перебули операцію пістряка слід запевнити по лікуванні у шпиталі відповідні умовини дома, а передовсім багато спокою; найліпше уміщувати їх у спеціяльних відпочинкових домах.

Метода Вінтера боротьби з пістряком розвідчих органів жінки, що полягає на відповіднім поучуванні жінок і лікарів, показала свій добрий вплив уже по 30 роках. Розмірно ненайліпші висліди дотеперішньої боротьби з пістряком залежить головно не від зросту числа пістряків, що не дають проявів, тільки від надто пізного зголошування пацієнток. Виною тут самі хворі, що легковажать собі хворобові прояви, доки вони є малі або легкі, або ті лікарі, до яких зголошуються по поради. Тому сьогодні найвизначнішою методою боротьби з пістряком є велика пропаганда, дуже вперта і масова, що має на цілі якнайчаснійше розпізнати пістряка, тоді висліди боротьби з тим грізним ворогом людства є найліпші.

ЩАСТЯ В НЕЩАСТІ.

Відомий летун Бернт Балхен не попав як слід на летовище в Бриджпорті, Конектикот, розбив літак, але й він і його пасажири вийшли з випадку неушкоджені. Балхен тепер є норвезьким летичним урядником.

ВІДОЗВА

ДО БРАТІВ І СЕСТЕР З РОЗЛУЧА, ПОВІТ ТУРКА.

„Уряд парохіяльний, читальня і торговельна спілка в Розлучі, повіт Турка, надіслали на руки громадян Луки Кіхтана й Івана Дзьондзи в Йонґставні, О., прохання у справі допомоги будові Народнього Дому. У відозві читаємо таке:

„Сподіваємося, що наш голос з далеких, зеленоверхих Карпат, з далекого, одначе рідного Вам Розлуча, таки дійде до Ваших вільних сердець. Знаємо, що не з розкоші покинули Ви, Дорогі Браття і Сестри, свої рідні сторони, рідне село, де Ви зросли. З болем у серці прощали Ви своїх батьків і матерей, а з ними і рідні зеленоверхі гори, щоб шукати кращої долі за широким морем, у далекій, чужій стороні! Тому віримо, що Ви, Браття і Сестри, памятаючи на горе й нужду своїх братів у старому краю — в далекій Галичині, в часі такої важкої теперішньої скрути, тим більшою любовю до нас запалаєте та прийдете нам з допомогою.

Ми розлучани стоїмо далеко позаду інших сіл Турчанщини щодо національного освідомлення і культурного вироблення. Правда, існує в нас від кількох літ читальня, кооператива, одначе вони не можуть як слід розвиватися, бо відчувають болюче брак відповідного „Народнього Дому", де моглиб вони поміститись. Тимбільше болюче відчувається брак „Народнього Дому" в Розлучі, де рікрічно приїжджає кілька тисяч літників з цілої Польщі, ба навіть ізза кордону, щоб налюбуватись красою наших бойківських гір та нароскошуватися здоровим, бальсамічним гірським воздухом. Приїжджають ті гості й відїжджають з тим перконанням, що Розлуч — це польсько-жидівська кольонія, правда, гарна, повна прекрасних віль і будинків, де життя веселе і свавільне, як на кожнім літнищі, кипить днем і ніччю, але там далеко від осередка оселі мешкають бідні бойки в маленьких хатках — і на них ці літники не звертають уваги.

Тому хочемо здвигнути в самім серці оселі, на видному, центральному і репрезентаційному місці величавий „Народній Дім", гідний Розлуча, на котрий звернені очі тисяч тисяч чужинців, щоб усім голосили, що Розлуч, це **наше село,** а не жадна чужа кольонія. Площу під будову ми вже купили, одначе власними силами не можемо розпочинати такої великої будови, хоч ми вже пристарались і трохи будівельного матеріялу. Тимбільше, що наше село навістила цього року аж два рази в літі страшна повінь з градом і знищила цілком більшу частину наших засівів, так, що не маємо не тільки збіжжя, але й паші для худоби. Тому звертаємося до Вас, Дорогі Браття і Сестри, допоможіть нам здвигнути величавий „Народній Дім" у Розлучі, що був би нашим сторожем, а рівночасно нашою твердинею, об яку розбивались би всі ворожі заходи. Ми знаємо, що і Вам, Дорогі Браття, не легко приходиться жити, алеж якунебудь жертву таки пішлете, а ми приймемо їх з великою вдячністю. Допоможіть довести до кінця це хосенне діло, а Всевишній Вам винагородить і наш нарід Вам цього ніколи не забуде. А ми, розлучани з роду в рід переказуватимемо про наших Братів за далеким, синім морем, що прислужилися для свого села і для Батьківщини, а імена Ваші будуть на вічні часи виписані на пропамятній таблиці, вмурованій у тому домі.

Всю нашу пресу просимо цю відозву передрукувати.

ҐАЗ, ЩО СПАЛЮЄ ҐУМУ.

Природна ґума, тобто ґума з соку ґумових дерев, хто зна як довго моглаб робити прислугу людині, колиб її не „зїдав" ґаз, що його називаємо кисень.

Без того ґазу ми житиб не могли, а від ґуми він відбирає життя... Ґумові обручі до авт тому стають крухими, що з ґумою лучиться кисень з повітря. Коли кисень скоро лучиться з вуглецем дерева, або земного вугілля, то ми це називаємо вогнем. Коли кисень з повітря лучиться з поверхнею заліза, то називаємо те явище ржавінням. Як бачимо, то в дійсності і залізо горить, але дуже повільно. Подібно як залізо, „спалюється" і ґума.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 355., відбудуться 16. липня, в 2. годині, в гали звичайній. Проситься всіх членів і члениць прийти начас, бо є важні справи до вирішення. Буде звіт за 6 місяців. Ті збори є відложені з місяця червня на липень. Неявившийся член підпадає карі після ухвали. — Уряд.

ЙОНҐСТАВН, О. Піврічні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230., відбудуться в суботу, 15. липня, в годині 7. вечором, в гали 525 Вест Рейен Ев. Проситься всіх членів прийти на ті збори, бо є багато важних справ і контр. комісія здасть справоздання за 6 місяців; також буде справоздання з пікніку і інш. справи. Напоминається тих членів, котрі довгують до Братства й до У. Н. Союзу, щоби вирівняли свій довг, а ті члени що платять збори, щоби принесли гроші на 6 місяців. Напоминаємо членів, що є ще одна справа, котра має відбутися 3. вересня 1939. Отож всі берімся до роботи, як один! Всі за одного, один за всіх! — Уряд.

КЛІВЛЕНД, О. Піврічний мітинґ Бр. св. Петра і Павла, від. 102., відбудеться в неділю, 16. липня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній на Калич і Вест 7. Стр. Кожний член повинен явитись, бо буде справоздання з цілого півроку, як урядників так і контролі. Кожний член має прийти начас, бо тепер літо і довго тримати Вас не будемо. Довгуючі повинні вирівняти свої залеглости. — Юрій Гірняк, предс.; Д. Дорош, кас.; Микола Бусько, секр.

ЛОРЕЙН, О. Місячні збори Товариства У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 16. липня, в годині 1. пополудні, в гали 2545 Іст 33. Ст. Проситься членів прийти на збори начас. — М. Щемичик, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в суботу, 15. липня, в 7. год. ввечір, в гали 127 Парк ул. Кожний член має явитись точно на означений час і передовсім постаратись приводадити нових кандидатів на членів, бо вам відомо, які користи маєте як у відділі, так і в нашім У. Н. Союзі. — Г. Хомета, предс.; О. Гіна, кас.; М. Сампара, секр.

ЛУДЛОВ, МАСС. Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 253., відбудуться в суботу, 15. липня, в 7. год. ввечір, в Українській Гали. Проситься всіх членів і членкинь прибути на збори на означений час і вислухати справоздання контр. комісії за піврік. Є також багато інших справ, котрі будуть на деннім порядку до полагодження. Взивається довгуючих членів вирівняти свої залеглости, бо так далі не можливо бути. Котрий член не вирівняє залеглости, буде суспендований. То нехай жалується сам на себе, а не на Тов. або уряд. — П. Хомин, предс.; П. Павлів, кас.; І. Приступа, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Збори Тов. Згода, від. 294., відбудуться в суботу, 15. липня, в гали, де звичайно, в год. 8. ввечір. Проситься прибути начас і заплатити вкладки. До того маємо ще старі справи до вирішення. — Іван Карась, предс.; С. Музика, кас.; Я. Салій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 117., відбудуться в суботу, 15. липня, в годині 8. ввечір, в салі під ч. 30 Іст 7. вул. Обовязком кожного члено бути на зборах і почути звіт контрольорів. Маємо важні справи до полагодження. Проситься, щоби кожний член старався привести зо собою нових кандидатів до У. Н. Союзу і до Товариства. Вступ вільний. Проситься довгуючих членів вирівняти залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Член, що не явиться на піврічних зборах, Заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — С. Малярський, предс.; Н. Чудакевич, рек. секр.; Т. Гнатів, кас.; Гр. Стефанишин, фін. секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ВОНСАКЕТ, Р. АЙ.

Жертвам трагедії Карпатської України.

Товариство Союз Українок ім. Ольги Кобилянської, від. 29 С.У.А., порушило на нарадах з 11. червня б. р. справу допомоги раненим Січовикам Карпатської України. Члениці, по представленні справи предсідницею, рішили піти по хатах і так перевести збірку. Знайшлися, правда, одиниці, що їх не зрушила навіть геройська боротьба наших Січовиків, але інші жертви зложили, або декларували і їх донесуть пізніше. Ходили по хатах члениці: Марія Лінвська, Анна Кава, Антонія Тепер, Осипа Самборська, Ксеня Королишин, Марія Литвинець, Марія Кінаш, Розалія Вецал, Михайлина Захарків, Анна Бойко, Анна Кафонік. Зібрано $52. Розхід 50 ц. Вислано на призначену ціль через „Обєднання" $51.50.

Жертвували по $1: Н. Житарук, А. Борис, Н. Вецал, Й. Ходоровський, П. Клекот, І. Тепер, П. Василишин, І. Кокольський, В. Бурак, М. Фірман, д-р Е. Каськів, о. Д. Д. Лещишин, В. Кучерявка, А. Зарічняк, Д. Лукеник, І. Маленчук, П. Сталенний, Д. Ґембаровський, П. Стойко; по 50 ц.: Анна Боднар, Явдокія Зарівна, Марія Гладик, Л. Ганчарик, П. Гук. П. Заяць, Д. Піжинський, А. Кородишин, В. Кушнір, М. Чагарин, М. Кінаш, О. Косюк, Д. Рапко, А. Ґурняк, М. Карась, Т. Лаба, О. Чубай, Й. Чагарин, Н. Куравський, Д. Бойко, В. Пасечний, В. Патрило, З. Соловський, Л. Комоніцький, Павлина Сулима, Г. Строцька, В. Липка, Н. Дзяман, Г. Стрик, А. Королишин, С. Бухтик, Й. Кава, В. Липський, М. Заплітний, Д. Лукеник, А. Сирота, Анна Самборська, Л. Самборський, П. Коцюба, С. Мостецький, К. Корніцький, Анна Свірська, Н. Сулима, В. Копитко, О. Роґожинський, М. Пурич, Н. Матковський, М. Ґніт, М. Проборівський, М. Копернюк, Анна Рапко, І. Пурич, П. Риминник, Розалія Вецал; по 25 ц.: В. Червінський, Антонія Зелененька, Марія Литвинець, І. Назарик, П. Ґембаровський, І. Кафонік, Н. Кришталович, І. Боднар, Е. Тепер. П. Кічак, В. Козак, Й. Ґалонська, Н. Черкас, І. Паньків, І. Околіта, М. Заходнік, Т. Кокольський, В. Корнилюк, А. Перешлюга, П. Схаб, Анастасія Сусла, Н. Городивський, Агафія Рибак, Н. Н.

СТРАШНА ПОМИЛКА БАТЬКА.

Власник кіоску Вільк у Красові на Шлеську почув у ночі підозрілий шелест за стіною. Міркуючи, що до кіоску закрався злодій, Вільк вийшов на поле, де побачив якогось мужчину. Він стрілив до нього і вбив його. По хвилині переконався з острахом, що від кулі згинув його син. Вілька затримала поліція.

АЛБЕРТ ФЕСТЕР
провідник націстів у Данціґу.

ВОШІ І БЛОХИ

Раз воші і блохи
Посварились трохи
І як тільки знали,
Себе величали.
„І чим же ми, воші,
Людям не хороші?
Тим, що ми з любови
Пемо трохи крови?
Та зате, як спить хто,
А присняться воші,
То як встане, певно
Буде мати гроші.

А ви, чорні блохи,
Винуваті трохи!
Бо якби ви, блохи,
Чисту совість мали,
Виб від чоловіка
Певно не втікали!"
Та на те стара блоха
Засміялась: „Ха! ха! ха!"
„Якби ви втікати вміли,
Виб на місці не сиділи,
Не чекалиб, аж ваш вік
Вам скоротить чоловік!

„От себе ви не хваліть,
Але правду нам скажіть.
Хто вас має? — Нуждарі!
А нас мають і царі!"
Такби були галапаси
Довго вихвалялись,
Може булиб ще побились,
Або покусались.
Та нараз рука дрожача
Всіх їх придушила
І ту погань препогану
Разом задавила.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА УРМАНЯ, ПОВІТ БЕРЕЖАНИ.

З дня на день приходять сумні вісті з Бережанщини, а також і з села Урманя.

Пишуть з рідного села, що пацифікаціям нема кінця. Всякі сходини, відчити чи лекції, хочби на господарсько-рільничі теми, строго заборонені. Українських книжок також не дають читати. Український Народній Дім, котрий і ми з Америки помагали побудувати, вже також „спацифікований". Цвинтар, котрий століттями втримавсь при українцях, тепер поляки відібрали, і то тільки тому, що українці задумали на цім стариннім цвинтарі побудувати нову церкву. Кооператива знищена, бібліотека понищена, одним словом, село поляки перевернули в одну руїну.

Молодь виарештувана і карається в тюрмі. Старші, а навіть старці і діти, побиті до безтями. Тяжко собі тут на американській вільній землі уявити, до якого безглуздя доходить польський уряд.

Одначе село ані не думає піддаватись. Хоч голодні, босі й обдерті, то духом сильні і свіжі.

Скорим темпом все це відбудовують, а навіть почали будову нової церкви.

Неначе та невинна птичка, якій лютий звір розбурить її гніздечко, кожного дня по стебелинці і знов нове гніздечко.

Тож наші браття з рідного села просять, щоб і ми з Америки докинули по стебелинці. На всі ці речі, як бібліотека, копература, У. Н. Дім і будова нової церкви потрібно тисяч долярів. Тому ми, односельчани і взагалі українці з Бережанщини, повинні взятися щиро до праці та занятись такими збірками.

На згадану ціль треба влаштовувати забави, пікніки і т. п., або таки зачати збирати добровільні жертви. Згадані жертви-збірки можна висилати до рідного села, або на руки касієра Ілька Кіналя: Elias Kinal, 133 Abbott Rd., Buffalo, N. Y.

В Бофалі вже існує Комітет Односельчан, котрий займається збірками, а також влаштовує великий пікнік і забаву. Отже до праці й збірок на допомогу добрій, рідній справі.

М. Сорона.

„Вашого нареченого, панно Олю, я знаю дуже добре! Він є великим любителем старинностей!

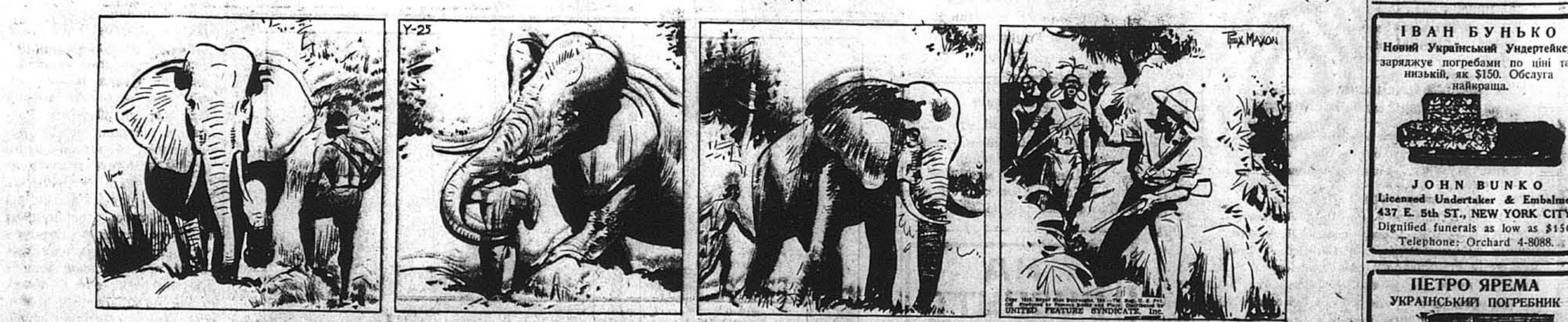
„Що ви тим хочете сказати? Зовсім не приналежу до старих дівиць!"

ВБИВСТВО ЗПЕРЕД 15 РОКІВ.

У селі Стасіно, пов. Ліда, поліція арештувала двох слуг: Франца Кероля і Франца Войтукевича, які за намовою Адама Стефановича вбили його своячку Анастасію Стефановичеву. Вбита разом зо своїм чоловіком записали своє поле А. Стефановичеві під умовою, що він буде опікуватися ними аж до смерти. Тому, що старушки по записі не були вдоволені з господарки молодого опікуна і рішили переписати поле на двох братів Адама, він намовив своїх слуг до вбивства старушки А. Стефановичевої за винагородою 400 долярів, а що грошей не заплатив до 10. вересня м. р., справа вбивства виявилась і А. Стефанович разом зо своїми слугами помандрував до арешту. Окружний суд у Ліді засудив А. Стефановича за намову до вбивства на 12 років вязниці, обох убивників по 7 років вязниці.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(25)

Тарзан узявся до величезної будови мосту, по якім Тантор міг вийти з ями. Скінчив цю будову щойно на другий день. А тоді ослаблений і хиткий слон виліз із ями.

Він був одним із найбільших слонів, яких Тарзан колинебудь бачив, а визначався тим, що його один кливак був темніший від другого. Як звір вийшов з ями, його хобот обняв малполюда, наче ніжною пестливістю.

А тоді величний пан нетрів пішов на північ, а Тантор подався звільна по слоновім шляху на схід, до найближчої води. Вони оба малися ще неадовго зійти в дивних і трудних обставинах.

А тимчасом Станлі Вуд дуже збентежився, що від Тарзана не було ніякої вістки. Він попросив Мувіра, Тарзанового наставника, щоб дав йому дружину вазірів шукати Ґонфалі. Нарешті Мувіро згодився. Отже Станлі Вуд подався в нетри — назустріч нещастя.